

הלכה למעשה ולמשיחא בדף היומי

מסכת סוטה

תוכן

- 1.....הלכתא למשיחא.
- א. ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקודש וגו' ואיהו אתייה בעגלתא.....1
- 2.....הלכה למעשה.
- ב. מפני מה נענש דוד מפני שקרא לדברי תורה זמירות שנאמר זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי.....3
- ג. ת"ר כיצד כתבו ישראל את התורה רבי יהודה אומר על גבי אבנים כתבוה שנאמר וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת וגו' ואחר כך סדו אותן בסיד.....4
- 5.....הלכתא למשיחא.
- ד. ושבת שביו לרבות כנענים שבחוצה לארץ שאם חוזרין בתשובה מקבלין אותן...5

דף לה.

הלכתא למשיחא

א. ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקודש וגו' ואיהו אתייה
בעגלתא

נאמר בפרשת נשא¹ (במדבר פרק ז פסוק ט) **כִּי עֲבַדְתָּ הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם בַּכֶּתֶף יִשְׂאוּ, נִצְטוּ בְּזֶה נוֹשְׂאֵי אֲרוֹן בְּרִית ה', שִׁבְעַת שְׂמוּלֵיכִין² אֶת הָאֲרוֹן מִמְּקוֹם לְמִקְוֶה, מִצֹּה לְנִטְלוֹ עַל הַכֶּתֶף. מִצֹּה זֶה נִמְנֵית בַּמִּנִּין הַמְּצוּת³.**

אסור לשאת את הארון על גבי בהמה או על גבי עגלות⁴. והעושה כן נענש⁵. ולפי ששכח דוד ונשא על העגלה נפרץ פרץ בעוזה⁶. כמו שנאמר (שמואל ב

¹ במדבר ז ט.

² רמב"ם הלכות כלי המקדש פרק ב הלכה יב

³ ספר המצוות עשה לד, סמ"ג עשין קסח, החינוך מצוה שעט. וכ"כ ברס"ג פרשה נ.

⁴ רמב"ם כלי המקדש פ"ב הי"ב. שנאמר: "כי עבדת הקדש עליהם בכתף יִשְׂאוּ" (במדבר ז ט).

⁵ שהרי דוד שכח ונשא את הארון על העגלה, ונפרץ פרץ בעוזה ומת (שמואל ב ו), ראה ספרי פרשת נשא, סוטה לה ע"א, רמב"ם שם.

⁶ פי' רש"י נענש דוד שמת עוזה על ידי ע"כ הרי מבואר יוצא כדברי רבינו ומרן הקדוש וכן פירש רש"י בשמואל ב' סי' ו'. ונראה פשוט משום דקרא כתיב שכשראה עוזה ששממו הבקר והארון היה מתנודד אחז בו שלא יפול

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת סוטה

ו פסוק ז) ויחר אף יה' בעזה ויפהו שם האלהים על השל וימת שם עם ארון האלהים.

לדעת הרמב"ם מצוה זו של נשיאת הארון דוקא בכתף נאמרה לכהנים, שהרי רק הם מותרים בנשיאת הארון⁷, ורק במדבר שלא היו כהנים מרובים, נשאו הלויים כ"מצוה לשעתה"⁸ את הארון⁹. וי"א שאף לדעתו כשרים הלויים לדורות לעזור בתורת טפלים לכהנים¹⁰. והרמב"ן¹¹, וחזונו¹² חולקים וסוברים שמצוה זו נאמרה לכהנים וללויים יחד¹³, ולפעמים הלויים היו נושאים אותו, ולפעמים הכהנים¹⁴.

נושאים את הארון פנים כנגד פנים, דהיינו שהנושאים אחוריהם לחוץ ופניהם לפני¹⁵. אף על פי שבני קהת נצטוו לשאת גם את השלחן וגם את כלי המקדש בכתף¹⁶, מכל מקום מצוה זו של נשיאה דווקא בכתף נוהגת לדורות רק בנשיאת הארון¹⁷.

הלכה למעשה

ח"ו וזה גרם דוד ע"י שנשאו בעגלה ואף שעוזה חטא מ"מ זכותו של דוד היה לו לעמוד בזה אלא ודאי שלא נענש אלא על ידו ופשוט הוא. מעשה רקח

⁷ כמו שנאמר: "ויאמר יהושע אל הכהנים לאמר שאו את ארון הברית" (יהושע ג ו), וכן נאמר: "וישב צדוק ואביתר את ארון האלהים ירושלם", (שמואל ב טו כט).

⁸ רמב"ן שם לדעת הרמב"ם.

⁹ רמב"ם בספר המצוות (מ"ע לד) דאף על פי שהפסוק הנ"ל נאמר כציווי ללויים בני קהת, אין זה אלא מפני שלא היו כהנים מרובים במדבר, אבל אחר שנכנסו לארץ עיקר מצות משא הארון על הכהנים היא, וכ"כ בשורש ג ברמב"ן לדעת הרמב"ם שם, וכמו שמצינו בחלוקת הכהנים לעשרים וארבעה משמרות, שנאמר: "אלה פקדתם לעבדתם לבוא לבית ה' כמשפטם ביד אהרן אביהם כאשר צוהו ה'" (דהיי"א כד יט), ואמרו: בסיפרי (פרשת נשא) – היכן ציוהו, "ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו", [ועיי"ש בסיפרי שלגרי"א יש שם גרסא אחרת, ועיי"מלב"ם שם], הרי שעבודת הכהנים היא סהמ"צ שם].

¹⁰ לב שמח שם.

¹¹ שורש ג.

¹² מצוה שעמ.

¹³ שהרי כולם היו בני קהת.

¹⁴ כמו שנאמר: "ויתקדשו הכהנים והלויים להעלות את ארון ה'" (דברי הימים א טו יד), ונאמר: "ויהי בעזר האלהים את הלויים נשאי ארון ברית ה'" (שם כו), עוד מצינו בסוטה (לג ע"ב): "כיצד עברו ישראל את הירדן בכל יום לויים נושאים את הארון והיום נשאוהו כהנים", [וכתב הרמב"ן (שם שורש ג) שביום הראשון נשאוהו לויים]. ועיין במפרשי סהמ"צ שפירשו את דרבי הנמרא שם בסוטה לדעת הרמב"ם – שהכוונה "בכל יום" היינו עד שעברו הירדן ו"היום" היינו מאותו זמן ואילך מצות כהנים, ועיי"ש מש"כ ליישב הפסוקים.

¹⁵ במדבר רבה פ"ה, רמב"ם כלי המקדש פ"ב הי"ג. ועיי" בחיי פ' תרומה כה י, שהביא כן מפ' שתי הלחם, ולפינו אינו, ועיי" תועפות ראם ליראים השלם סי' שמו.

¹⁶ עיי" רש"י במדבר ז ט ובסוטה לה ע"א ד"ה לא ובשבת צב ע"א ד"ה תלתא.

¹⁷ עיי" סמ"ג וחינוך ומנ"ח שם, ולא מצינו אחרי הפסוקים בפרשת במדבר בענין נשיאת הארון עיי" בני קהת חיוב משא בכתף חוץ מבארון, וכשננו יאשיהו את הארון אמר: "אין לכם משא בכתף", הרי שלא נצטוו לדורות לשאת בכתף אלא את הארון עיי" מנ"ח שם וברמב"ן שורש ג. ובמרגניתא טבא שם כתב: "שאיין זה [חיוב נשיאת שאר כלי המקדש חוץ מהארון] נוהג לדורות".

הַלְכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מסכת סוטה

י"א שאף בזמן הזה שנהגו להוציא ספר תורה לקראת מלכי אומות העולם, אע"פ שאינו בחיוב מצוה זו כלל, וכל ישראל רשאים לישא אותו, מכל מקום עדיף שיבחרו שיישאו אותו בני לוי לכבוד התורה, ותבוא עליהם ברכה¹⁸.

ב. מפני מה נענש דוד מפני שקרא לדברי תורה ומירות שנאמר ומירות היו לי חוקיך בבית מגורי

כבר התבאר במסכת מגילה דף לב. שכל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה עליו הכתוב אומר (יחזקאל כ פסוק כה) וְגַם אֲנִי נָתַתִּי לָהֶם חֻקִּים לֹא מוֹכִיִּים

לפיכך ראוי ללמוד המקרא בניגון טעמים, וכן הלומד משנה או הלכה, כדי לזכרה ראוי ללומדה בניגון¹⁹. אולם אין לזמר ולהשתעשע בהם כמו זמירות²⁰. וכן²¹ אין לזמר דברי תורה וללומדם רק בשמחות, אלא יש להעמיק וללמוד בעיון

וכן אין ללמוד תורה רק כדי לבער ולהכרית המקטרגים עליו²².

¹⁸ החינוך שם.

¹⁹ ואף על גב דאמימרא דרבי יוחנן זו איכא אתקפתיה דרב משרשיא, מ"מ אחרי שראיתי שכתבו התוספות מעשה רב אמילתיה דרבי יוחנן שהיה דרכן לשנות המשניות בזמרה שמביא לידי זכירה, משמע דסבירא ליה מילתיה דרבי יוחנן עיקר ולכן נהגתי בעצמי כשאמרתי לתלמידי מקרא דעשרים וארבע אמרתיו בניגון כמו רות וכיוצא, ואף שהייתי בזה לשחוק לכל תלמידיי. אכן בגמרא ופוסקים אין אני יודע נגן, ואפשר דאופן אמירתנו בדרך פלפול מקרי זמרה. יוסף אומץ חלק ב פרק התורה או י, ועיין שו"ת אפרקסטא דעניא חלק ב אורה חיים סימן כג. ועיין שו"ת קול מבשר חלק ב סימן כח שהאריך שאפשר בימינו שנכתבת תורה שבעל פה אין החיוב גדול כל כך.

²⁰ מפני מה נענש דוד שקרא לדברי תורה ומירות. ותמה הרעק"א מעירובין י"ח: וכן הוא בחי"א מהרש"א שם דמבואר התם דאדרבה מעלה הוא בתורה דנקרא זמירות דאיתא התם וא"ר ירמיה בן אלעזר כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה שוב אינו נחרב שנא' ולא אמר וגו' נותן זמירות בלילה הרי דמעלה הוא בתורה דנקרא זמירות, עוד איתא בתוספתא דפרה פ"ג הובא בר"ש שם פ"ד מ"א ר"ע אומר זמר בתדירא זמר ופירש שם הר"ש דרך בעלי זמירות שחוזרין על זמירותיהן שלא ישתכחו מהם כך יש לאדם לחזור על משנתו ונקט זמר מלשון זמירות היו לי חוקיך עיין שם ומדברי רש"י כאן נראה בדרך אחר שכתב זמירות היו לי חוקיך כשהייתי בורח מפני אויבי ואנור מפניהם הייתי משתעשע בחוקיך והיו לי לזמירות לשעשעני, מכל אריכות לשון רש"י מבואר דהטענה מזמירות לא היה בעצם מה שקרא לזה זמירות, אלא מעצם זה שעשה התורה לשעשועים לשכת צערו ויש כאן סרך עון שלא החשיב התורה די בשביל עצם התורה אלא עשאה כשעשוע בעלמא לשכת צערו ונשתמש בה בשביל צערו. הערות הגרי"ש אלישיב

²¹ ונראה מזה דודאי לענין זמן הלימוד ובכמות הלימוד דומה הוא לזמירות דאין לה הפסק וזה מה שהשוו שם לזמירות, אבל לענין איכות הלימוד ועומק עיונה בזה הוא היפך הזמירות וצריך כל אדם להתעמק בה ולא לעשותה כזמירות וזה היה כאן הטענה על דוד שאמר שהם זמירות בכללם וזה אינו.

²² ע' שו"ת מהר"י ווייל סימן קצא וז"ל ובי"ג מדות יכונו הכל ואל יפסיקו עד לאחר וסלחת דאיכא למ"ד דהוא מידה אחת של י"ג. ואל יזלזלו בהפסוקים דמשה קרוים מזמורים מלשון לא תזמור כלומר זמירות המקטרגים וכתוב זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי. ומשה תקנו לומר בכל ימות השנה זמירות קודם התפיל עכ"ל וצע"ק דא"כ אמאי נענש דוד בקראו לדברי תורה זמירות שהכוונה שהם מכריתים המקטרגים וכדברי המהרי"ו ואולי

הַלָּכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּדִף הַיּוֹמִי

מסכת סוטה

דף לה:

ג. ת"ר כיצד כתבו ישראל את התורה רבי יהודה אומר על גבי אבנים כתבוה שנאמר וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת וגו' ואחר כך סדו אותן בסיד

י"א²³ ששם הקודש שנכתב בלשון לע"ז אין בו איסור מחיקת השם²⁴, ועפ"י ביאר שעל האבנים כתבו בשבעים לשון ולכך יכלו לסוד בסיד לאחר כתיבה על האבנים, ולא חששו למחיקת ה'. וי"א²⁵ שגם השם הכתוב בלשון לע"ז יש לחוש ולא למחקו.

גם ע"ז נענש דמשמע דדברי תורה יש בהם רק כח ביעור הרע לא השתלמות והתעלות בטוב עצמו. גליוני הש"ס בסוגיא כאן.

²³ עיין פנים יפות פרשת כי תבוא (דברים פרק כז פסוק ד) שהביא את דברי התוס' בסוגיא בד"ה כיצד וכו' וכתב וכו' נלפע"ד לפרש דברי הירושלמי שהביא התוס' בשלמא למ"ד אבני המלון ניהא ושרת אותם בסיד, אלא למ"ד על המזבח מאי ושרת אותם, ואינו מובן קושיתו דהא המזבח נמי היה מסויד בסיד, ונראה דהירושלמי ל"ל האי סברא דקאמר בסוגיא דידן דלמדו ע"י קילוף הסיד, אלא באמת מתרין כמ"ש דהיה ע"י חקיקה והיה על הסיד ניכר בשקיעה, אך לולא דבריהם היה נראה דדברי הירושלמי והתוספתא שניהם אמת לפמ"ש התוס' דשני מיני אבנים היו אחד שבנה במזבח ואחד שהביא למלון, י"ל דשני פעמים כתבו התורה על אבני המלון, והיינו מ"ש בתחילת הפסוק וכתבת אותם בסיד דמשמע שכתבו על הסיד ולא ניכתוב רק בלשון עברי דלא כתב באר היטב (ויתכן לומר בעברך שהוא מיותר דהרי כבר כתוב בעברכם את הירדן, אלא בעברך היינו בלשון עברי ונשתנה לקמן בעבור שהוא אתנחתא) ואותן אבנים שבסוף הפרשה שבנו המזבח כתבו בעי"ן לשון שנאמר באר היטב, ולא בלשון עברי תדע דאין שום סברא לומר שהעבירו סיד על שמות התורה בלשון עברי שהרי נמחק השמות, וע"ז אמר שהעבירו בסיד על הכתב והאומות קלפוהו, ור"ש ס"ל שלא כתבו אלא על המזבח בע"י לשון בשביל האומות וגם בלשון עברי וכיון דס"ל לר"ש דהכתיבה היה בשביל האומות ה"א שלא יכתבו רק ע"י לשון ולא בלשון עברי לכך נאמר בעברך.

²⁴ וכ"כ בש"ך יורה דעה סימן קעט ס"ק יא השם בל' הקדש הוא שם אבל בלשון חול אינו שם כלל והגע עצמך דהא מותר למחות שם שנכתב בלשון חול כגון גאט בלשון אשכנז או בוג' בלשון פולין ורוסי"א וכיוצא בזה הלכך אני אומר ודאי לכתחלה יש לזהר בכל מה דאפשר וכמ"ש גם הרב אבל היכא דלא אפשר לא אפשר. וכ"כ בשו"ת רבי עקיבא איגר מהדורא קמא סימן כה די"ל דאף דהוי שבועה בשם מ"מ מותר למחקו, די"ל דשם בלשון לעז הוי כמו כינויים דמותר למחקו חוץ מאותן שבעה המפורשות פ"ד דשבועות ומ"מ הנשבע בהן הוי שבועה כדקתני במתניתין ובכל הכינויים, הכי נמי יש לומר דשם בלשון לעז מותר למחקו ומכל מקום הוי שבועה בשם.

²⁵ מגן אברהם סימן שלד ס"ק יז מהש"ג שכו' וז"ל יש לשאול על ספרים שלנו שכתובים בלשונם אם טעונים גניזה אפי' בחול ואם יש לחוש לאזכרותי' שלא לישבע בהן לשקר ושלא למחוק אותם וטוב להחמיר עכ"ל וצ"ע דהא לא שרי לכתוב בלשון אחר אלא משום עת לעשות לה' ולהם מי התיר ועי"ש בשער הציון ס"ק כז שתמה על הש"ג פלא הוא, דהא שבועה הוא בכל לשון, וגם לענין מחיקה הא מוכח בדף קט"ו דאסור לאבדן ביד לכולי עלמא, ויש לומר, דוקא הכתב כולו, ותדע, דהא קיימא לן דחוץ משבעה שמות נמחקין. ובמשנה ברורה ס"ק לא וז"ל וספרים שלנו שכתובים בלשונם של כותבים ונמצא אצלם יש להסתפק אם טעונים גניזה דהא לא שרי לכתוב בלשון אחר ובכתב אחר אלא משום עת לעשות לה' ולהם מי התיר ועי"ן במ"א שהאריך עוד בזה

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת סוטה

י"א²⁶ שכל שמדביק על פני שם השם, ואפשר להסיר וישאר השם כתוב אין זה נקרא מחיקה ולכן שעוה הדבוקה על פי שם השם²⁷, או אם סייד שכבה עבה על פני שם השם הכתוב על הקיר אין בו משום מחיקה ובכך מבאר שסדו בסיד את האבנים בסיד עבה שגם לאחר שהסירוהו לא נמחק ה'.

הלכתא למשיחא

ד. ושנית שביו לרבות כנענים שבחוצה לארץ שאם חוזרין בתשובה מקבלין אותן

אין עושין²⁸ מלחמה עם אדם בעולם עד שקוראין לו שלום אחד מלחמת הרשות ואחד מלחמת מצוה²⁹, שנאמר (דברים כ פסוק י) כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום, אם השלימו וקבלו שבע מצות שנצטוו בני נח עליהן, אין הורגין מהן נשמה אפילו בשבעה אומות שנאמר בהם לא

²⁶ עיין שו"ת רבי עקיבא איגר מהדורא תניינא סימן טו שבספר רוקח על משניות הביא בשם בית הלל בהלכות ס"ת שהקשה להסוברים, דכתבו על האבנים כל התורה איך סדהו בסיד, הא הו"ל מחיקות השמות, נשמע מזה דמקרי מחיקה שהביא דברי פנים מאירות, (ח"א סי' מ"ה) שהוכיח דסיד לא הוי מחיקה, ונקט הטעם דלאחר שקולפין ניכר הכתב והיו מוחים בסיד עב שיכול לקלפו בלי גרירת השם ולא דמי לזורק על השם זהב, משום דא"א לגרור עד שיגרור הכתב שתחתיו והוי כמוחק השם, ולפ"ז כשהשם נכתב על הכותל בבח"כ שכבר סדו בסיד, ואם יסודו על כתב זה א"א להעביר הסיד האחרון עד שיקפיל כל הסיד הוי כמוחק השם, עכ"ל, ותשובה זו איתא במעיל צדקה (סי' כ"ג) בקיצור, ושם כתב דהתיר לסוד בסיד כותלי בח"כ שנכתבו מישן שמות שא"נ והשיב להתיר בראיה זו מההיא דסדהו בסיד ע"כ משום דסד בסיד לא הוי מחיקה, כיון דלאחר שגירר הסיד רשומו ניכר, והגאון מ"צ השיג דשאני ההיא דסוטה דלא ה' כתב בדיו על האבנים, אלא דה' כתב חקק, (ועיין מהר"ם שפירא בשו"ת אור המאיר (סי' י"ז ס"ק ב) שהקשה על זה דאי הכתב היה בצורת חקיקה, א"כ נפסלו האבנים למזבח שכן מזבח נפסל בחגירת צפורן ע"ש.) ולא ה' הסיד כ"א מחסה ומסתור הכתב דבכל יוכל להסיר הסיד וישאר הכתב שתחתיו שלם כמו שהשיב ר"י שקלפו הסיד, והרי הוא כמדבק אותם שעוה, אבל כתיבת דיו בודאי סיד לח מוחקו ומאבדו ממש, ועוד הסוף שהסיד מכלה הדיו שתחתיו כטבע הסיד, ועוד שא"א לקלפו וישאר הכתב תחתיו שלם, עכ"ל, הרי דדעת הגאונים הפמ"א והמעיל צדקה דאם א"א לקלפו בענין שישאר הכתב שלם מקרי מחיקה, גם במה דבדפוס לא נתכוונו לקדוש השם ²⁷ מ"ב סי' לב סא ועיי"ש בביאור הלכה מיפת ועיין בבח"ל ש"מ סעיף ג ד"ה שעל הקלף שאף שמבואר כאן שהכתב שתחת השעוה אינו מתבטל, שעל כן אין בהסרתה משום 'שלא בסדרן', מכל מקום לענין שבת כיון שמתחילה לא היו יכולים לקרותו ועתה מתקנו שיהיה אפשר לקרותו, מסיר שעוה הוא בכלל מוחק על מנת לתקן.

²⁸ רמב"ם הלכות מלכים פרק ו הלכה א

²⁹ רצה לכלול מלחמת מצוה הנוהג לדורות דהיינו עזרת ישראל מיד הצר שבא עליהם ע"י פ"ה מהל' מלכים ה"א ולא ביאר רבנו דין השבע עממין והגבעונים אלא למיסבר קראי ענין הגבעונים) וכולהו קראי דלא תכרות להם ברית ולא תחנם סובר רבנו דלאו ב' אומות כתיב ואין הפרש בין שאר אומות ל' עממין אלא לענין טף ונשים היבא דלא השלימו כמ"ש הלח"מ. מרכבת המשנה שם.

הַלְכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מסכת סוטה

תחיה כל נשמה³⁰. והרי הן למס, שנאמר (שם פסוק יא) יִהְיוּ לָךְ לְמַס וְעֲבָדוֹךָ, קבלו עליהן המס ולא קבלו העבדות או שקבלו העבדות ולא קבלו המס, אין שומעין להם עד שיקבלו שניהם. וי"א³¹ שבמלחמת מצוה אין קוראין להם לשלום³². ומשנכנסו לארץ גם אם עשו תשובה אין מקבלין מהם.

והעבדות שיקבלו הוא שיהיו נבזים ושפלים למטה ולא ירימו ראש בישראל אלא יהיו כבושים תחת ידם, ולא יתמנו על ישראל לשום דבר שבעולם, והמס שיקבלו שיהיו מוכנים לעבודת המלך בגופם וממונם, כגון בנין החומות, וחזוק המצודות, ובנין ארמון המלך וכיוצא בו, שנאמר (מלכים א ט פסוק טו – כב) וְזֶה דְּבַר הַמָּס אֲשֶׁר הָעֵלָה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לְבָנוֹת אֶת בֵּית ה' וְאֶת בֵּיתוֹ וְאֶת הַמְּלֹאָא וְאֶת חֹמֹת יְרוּשָׁלַם וְגו' וְאֵת כָּל עֲרֵי הַמְּסָפְנוֹת אֲשֶׁר הָיוּ לְשְׁלֹמֹה וְגו' כָּל הָעָם הַנּוֹתֵר מִן הָאֱמֹרִי הַחֹתִי הַפְּרָזִי הַחֹתִי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה וְגו' וַיַּעַלְם שְׁלֹמֹה לְמַס עֲבָד עַד הַיּוֹם הַזֶּה וְהַיּוֹמָנִי יִשְׂרָאֵל לֹא נָתַן שְׁלֹמֹה עֲבָד כִּי הֵם אֲנָשֵׁי הַמְּלָחָמָה וְעֲבָדֵיו וְשָׂרָיו וְשִׁלְשֵׁיו וְשָׂרֵי רֶכְבּוֹ וּפָרָשָׁיו.

ואם לא השלימו³³ או שהשלימו ולא קבלו שבע מצות עושין עמהם מלחמה והורגין כל הזכרים הגדולים ובוזזין כל ממונם וטפם ואין הורגין אשה ולא קטן שנאמר והנשים והטף זה טף של זכרים. וי"א³⁴ שרק שבעה עממין צריכים לקבל על עצמם שבע מצוות

³⁰ כדאיתא בסוטה דף ל"ה ע"ב למען אשר לא ילמדו וגו' הא למדת שאם היו חוזרין בתשובה היו מקבלין אותם והאי קרא קאי על שבע אומות ודלא כדפי' רש"י בסוטה דקאי על כנענים שבחול' וכן לא חילק רבנו בין קודם שנכנסו לארץ או אח"כ. מרכבת המשנה שם

³¹ השנת הראב"ד שם ה"ה רש"י עה"ת דברים פ"ב פס' י תוס' גיטין מו ע"א ד"ה כיון

³² ומה ששלח יהושע שלושה כתבים כדלקמן היה קודם שנכנסו לארץ ישראל אבל משנכנסו אין מקבלין אותם לשלום והורגין כל נשמה (שם)

³³ רמב"ם שם הלכה ד

³⁴ רמב"ן עה"ת דברים שם וז"ל הרמב"ן "ונראה שיש הפרש עוד בשאלת השלום, שבערים הרחוקות נשאל להם לשלום ושיהיו לנו למס ויעבדונו, אבל בערי העמים האלה נשאל להם לשלום ומסים ועבדות על מנת שיקבלו עליהם שלא לעבוד ע"ז, ולא הזכיר הכתוב זה בפרשה הזאת, שכבר נאסר לנו בעובדי ע"ז (שמות פכ"ג פס' לג) "לא ישבו בארצך פן יחטאו אותך לי כי תעבוד את אלהיהם" ויתכן שלא נצטרך להודיע להם רק השלום והמסים והשעבוד, ואחרי שיהיו משועבדים לנו נגיד להם שאנו עושים משפטים בע"ז ובעובדיה בין יחיד בין רבים וכן מה שנאמר כאן (פסוק יח) "למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות ככל תועבותם", ואמרו בספרי (שופטים רב) הא אם עשו תשובה אינן נהרגים, בשבעת עממים הוא, והתשובה הוא שיקבלו עליהם שבע מצות שנצטוו בני נח לא שיתגירו להיותם גרי צדק ובמסכת סוטה אמרו (לה ע"ב) שכתבו התורה על האבנים בשבעים לשון וכתבו למטה למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות, הא אם עשו תשובה מקבלין אותם ורש"י פירש שם, להודיע לאומות היושבים חוץ מגבולם של ארץ ישראל שלא נצטוו להחרימם, אלא על אותן שבתוך הגבולים כדי שלא ילמדו אותם מעשה קלקולם, אבל אותם היושבים חוצה לה אומרים להם אם אתם חוזרים בתשובה נקבל אתכם, ושבתוכה אין מקבלין אותם שמחמת יראה הם עושים, וזה לשון הרב ואינו נכון, כי בערי העמים האלה אשר ה' אלהיך נותן לך נחלה בהם אמר "למען אשר לא ילמדו אתכם" שאם עשו תשובה אינן נהרגין, וכן אמר בהם (שמות שם) לא ישבו בארצך פן יחטאו אותך לי כי תעבד את אלהיהם, הא אם עזבו את אלהיהם מותרין לישב שם: וזה הענין שעשה המלך שלמה, שכתוב בו (מ"א טו – כב) וזה דבר המס אשר העלה המלך שלמה לבנות את בית ה' ואת ביתו ואת המלוא ואת חומת ירושלים וגו', כל העם הנותר מן האמורי החתי הפרוזי החוי והיבוסי, בניהם אשר נותרו אחריהם בארץ אשר לא יכלו בני ישראל להחרימם ויעלם שלמה למס עובד עד היום הזה, ומבני ישראל לא נתן שלמה עבד, והענין הזה כתורה עשאו כי קבלו עליהם שבע מצות ודבר ברור הוא כי כיון שנתנם שלמה עושי מלאכתו גברה ידו עליהם ויכול היה להחרימם, אלא שהיה מותר לקיימם כמו שכתבנו".

הִלְכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּדִף הַיּוֹמִי

מַסַּכְת סוּטָה

אבל שאר אומות אפילו לא קיבלו עליהם שבע מצוות כל שקיבלו על עצמם עבדות ומס אין הורגין מהם.

אם לא השלימו אבל קיבלו על עצמם שלא לעבוד ע"ז י"א³⁵ שהרשות ביד ישראל לקיימם או להרגם.

י"א³⁶ שאחד משבעה עממין שקיבל על עצמו לחזור בתשובה והוא בחו"ל מקבלין אותו, אבל בארץ ישראל אין מקבלין אותו.

³⁵ חי' הרמב"ן והר"ן גימין מו ע"א

³⁶ מאירי סוטה לו ע"א